

Laro Lejon Gruppen AB

Diarienummer:
IMY-2024-745

Datum:
2025-05-26

Beslut efter tillsyn enligt dataskyddsförordningen – Laro Lejon Gruppen AB:s kamerabevakning av provtagningsstoaletter

Innehåll

1. Integritetsskyddsmyndighetens beslut.....	2
2. Redogörelse för tillsynsärendet	2
2.1 Omfattningen av IMY:s granskning i ärendet.....	3
2.2 Rättslig reglering av vården	3
2.2.1 Yttrande från Socialstyrelsen	4
3. Motivering av beslutet.....	5
3.1 Dataskyddsförordningen och kamerabevakningslagen är tillämpliga	5
3.2 Personuppgiftsansvar	6
3.2.2. Är Laro Lejon Gruppen AB personuppgiftsansvarig för aktuell kamerabevakning?.....	6
3.3 Har Laro Lejon Gruppen AB rättslig grund för att behandla personuppgifter om patienter genom kamerabevakning?.....	7
3.3.1 Fastställelse i nationell rätt.....	7
3.3.2 Nödvändighet och proportionalitet	8
3.3.3. Känsliga personuppgifter	9
3.4 Har Laro Lejon Gruppen AB uppfyllt kravet på upplysning om kamerabevakningen?.....	10
3.5 Sammanfattande bedömning.....	10
Hur man överklagar	11

Postadress:
Box 8114
104 20 Stockholm

Webbplats:
www.imy.se

E-post:
imy@imy.se

Telefon:
08-657 61 00

1. Integritetsskyddsmyndighetens beslut

Integritetsskyddsmyndigheten konstaterar att det inte framgår av utredningen i ärendet att Laro Lejon Gruppen AB (org.nr. 559268–0713) brister i efterlevnaden av dataskyddsförordningen¹ på det sätt som utretts inom ramen för den aktuella tillsynen.

Ärendet avslutas.

2. Redogörelse för tillsynsärendet

Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) har inlett tillsyn mot Laro Lejon Gruppen AB:s (bolaget) personuppgiftsbehandling i syfte att granska bolagets kamerabevakning. Tillsynen initierades efter att IMY mottagit information om att Laro Lejon Gruppen AB kamerabevakar med bildinspelning i en toalett avsedd för urinprovtagning på deras klinik i Malmö på adressen Amiralsgatan 81.

Laro Lejon Gruppen AB har uppgett i huvudsak uppgett följande.

Laro Lejon Gruppen AB bedriver verksamhet med stöd av socialtjänstlagen (2001:453) och hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), HSL. Laro Lejon Gruppen AB vårdar personer med missbruksproblematik, kriminalitet och samsjuklighet på uppdrag av socialnämnd eller Kriminalvården.

Laro Lejon Gruppen AB uppger vidare att bolaget är vårdgivare enligt definitionen i 2 kap. 1 och 3 §§ HSL och personuppgiftsansvarig för kamerabevakningen som sker av verksamhetens toaletter som används vid provtagning. Syftet med kamerabevakningen är att säkerställa urinprovets riktighet och övervaka provtagningen så att patienten som lämnar prov inte manipulerar det. Patienten kan välja att inte bli kamerabevakad under provtagningsmomentet och då sker provtagningen istället tillsammans med personal. Enligt bolaget upplever de flesta patienter kamerabevakningen som mindre integritetskränkande vid provtagningssituationen då ingen personal fysiskt måste finnas i närheten för att ha möjlighet att övervaka urinprovtagningen. Att provtagningssituationen måste övervakas av vårdpersonal, menar bolaget framgår av nationella riktlinjer och vårdprogram. Enligt bolaget är förfarandet till för att upprätthålla en hög vårdkvalitet, men det är inte direkt reglerat i lagstiftningen.

Kamerabevakningen sker i realtid, utan bildinspelning, ljudinspelning eller ljudavslyssning. Fem personer, alla med befattningen sjuksköterska, har tillgång till realtidsbevakningen. De toaletter som är kamerabevakade används enbart för provtagning och är låsta all annan tid. Det finns enligt bolaget andra toaletter för personal och besökare.

Enligt Laro Lejon Gruppen AB informeras patienten om processen vid varje tillfälle då urinprovtagning med kamerabevakning föreslås, och ges möjlighet att samtycka eller avstå från att lämna prov. Genom att gå med på provtagningen, ger patienten sitt samtycke till övervakningen. Detta dokumenteras noggrant vid varje tillfälle, både när

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

ett prov lämnas och när en patient väljer att avstå. Om en patient avstår från provtagning, vilket enligt bolaget sker endast vid enstaka tillfällen, beror det sällan på själva kamerabevakningen.

Bolaget har gett in bilder som visar kamerorna och det bevakade utrymmet.

IMY har även ställt frågor om vilken information patienterna får om personuppgiftsbehandlingen genom kamerabevakningen. Laro Lejon Gruppen AB uppger att de använder en blankett som patienterna får ta del av och skriva under. Av blankettens ordalydelse framgår att patienten ger sitt samtycke till att bli kamerabevakad i realtid (live) under urinprovtagning för narkotiska preparat. Det framgår vidare att videoupptagningen inte sparas och att patienten när som helst kan ta tillbaka sitt samtycke genom att meddela personalen. Patienten får skriva under blanketten som är daterad. Av bolagets yttrande framgår att det finns en skylt på toalettdörren som visar att utrymmet är kamerabevakat. Patienterna informeras om personuppgiftsbehandlingen genom kamerabevakningen genom ett skriftligt dokument. Bolaget har gett in en bild som visar skylten och en kopia av informationsdokumentet.

2.1 Omfattningen av IMY:s granskning i ärendet

IMY:s prövning i ärendet är avgränsad till frågan om Laro Lejon Gruppen AB har rättslig grund för den aktuella personuppgiftsbehandlingen genom kamerabevakning och stöd i dataskyddslagstiftningen för att behandla känsliga personuppgifter samt om bolaget uppfyller upplysningsplikten enligt 15 § kamerabevakningslagen (2018:1200), KBL. IMY:s granskning i ärendet är avgränsad till den kamerabevakning som pågått under år 2022 fram till dagen för detta beslut.

2.2. Rättslig reglering av vården

LARO är en förkortning av läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende. Vården ska vara individuellt anpassad och insatserna som ingår i behandlingen ska ges med utgångspunkt från patientens behov och med respekt för patientens självbestämmande och integritet. Det är alltid en läkarordinerad behandling som innebär att patienten får behandling med läkemedel som utgör narkotika och som har godkänts för behandling av opioidberoende, samt får psykologisk eller psykosocial behandling eller psykosociala stödinsatser.² Syftet med vården är att patienten ska uppnå drogfrihet.³

Läkemedlen som används, exempelvis metadon och buprenorfin kan leda till allvarliga, och i vissa fall livsfarliga, biverkningar i kombination med andra mediciner, droger och eller alkohol.⁴ Detta medför att vårdgivaren kan behöva övervaka intaget av medicinen och utföra drogtester för att medicineringen ska kunna ske på ett patientsäkert sätt.⁵

² 4 kap. 5 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende, (HSLF-FS 2016:1).

³ Med drogfrihet avses i det här sammanhanget frihet från bruk av narkotiska substanser utöver de läkemedel som ordinerats av läkare och i samband med läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende. Socialstyrelsen not 30, Läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende. Kunskapsstöd – i hälso- och sjukvård och socialtjänst. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2020-3-6607.pdf>

⁴ Socialstyrelsen, Läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende. Kunskapsstöd – i hälso- och sjukvård och socialtjänst, s. 31 ff. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2020-3-6607.pdf>

⁵ Socialstyrelsen, aa, s. 44-45.

2.2.1 Yttrande från Socialstyrelsen

IMY har med anledning av bolagets svar, att det saknas uttryckliga bestämmelser som reglerar provtagningsförfarandet och hänvisningen till nationella riktlinjer och vårdprogram, inhämtat ett yttrande från Socialstyrelsen för att klargöra den rättsliga reglering som styr förfarandet kring övervakade urinprovtagningar som sker inom ramen för substitutionsbehandling hos en vårdgivare. I Socialstyrelsens yttrande till IMY⁶ anges följande.

Enligt 2 kap. 6 § 1 st. regeringsformen (1974:152), RF, är varje medborgare gentemot det allmänna skyddad mot påtvingat kroppsligt ingrepp. Skyddet får under vissa förutsättningar begränsas genom lag, se 2 kap. 20 § RF.

Utgångspunkten för all hälso- och sjukvård är att det krävs samtycke av patienten till planerade vårdåtgärder och att vården alltså inte får utövas genom tvång, vilket bland annat framgår av 4 kap. 1–2 §§ patientlagen (2014:821). Från detta krav finns lagreglerade undantag, exempelvis när det gäller vissa åtgärder som vidtas inom den psykiatriska tvångsvården.

För att det ska vara fråga om verklig frivillighet krävs att den enskilde, på ett för denne begripligt sätt, har fått så mycket information om den planerade åtgärden att det är tydligt för denne vilka handlingsalternativ som står till buds och mot denna bakgrund kan fatta ett välgrundat beslut, utan att utsättas för några obehöriga påtryckningar. Det grundläggande kravet på frivillighet i hälso- och sjukvården hindrar emellertid inte att många behandlingsåtgärder endast kan genomföras under förutsättning att patienten är beredd att underkasta sig vissa undersökningar eller provtagningar.

Av 5 kap. 1 § HSL framgår att hälso- och sjukvården ska bedrivas så att den uppfyller kraven på en god vård. Det innebär bl.a. att hälso- och sjukvården ska vara av god kvalitet, bygga på respekt för patientens självbestämmande och integritet och att patientens behov av kontinuitet och säkerhet i vården ska tillgodoses.

Av 6 kap. 1 § patientsäkerhetslagen (2010:659), PSL, framgår att hälso- och sjukvårdspersonalen ska utföra sitt arbete i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Vården ska så långt som möjligt utformas och genomföras i samråd med patienten och patienten ska visas omtanke och respekt. Av 2 § samma kapitel framgår att den som tillhör hälso- och sjukvårdspersonalen själv bär ansvar för hur han eller hon fullgör sina arbetsuppgifter. Detta innebär ingen inskränkning i vårdgivarens ansvar enligt PSL eller annan författning.

En ordination (beslut) om läkemedelsbehandling ska, liksom all annan behandling, grundas på vetenskap och beprövad erfarenhet. Behandlingen ska så långt som möjligt utformas och genomföras i samråd med patienten och med respekt för patientens självbestämmande och integritet.

Den läkare som ska ordinera ett läkemedel ansvarar för att behandlingen är lämplig för den enskilde patienten och ska bedöma patientens behov utifrån ett helhetsperspektiv. Vid lämplighetsbedömningen ska läkaren särskilt beakta de faktorer som räknas upp i 6 kap. 2 § i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården (HSLF-FS 2017:37). Uppräknningen är inte uttömmande vilket innebär att även andra faktorer som är relevanta för läkemedelsbehandlingen i det enskilda fallet ska beaktas, t.ex. eventuellt drogbruk

⁶ Socialstyrelsens dnr 3.2-33015/2024.

eller -beroende hos patienter som ordineras behandling med ett centralstimulerande läkemedel. I läkarens ansvar ingår också att bedöma vilka undersökningar som behövs för att kunna ställa rätt diagnos och för att kunna ordinera lämpligt läkemedel. Läkaren som ordinerar läkemedlet ska också planera för en uppföljning av läkemedelsbehandlingen. I detta ansvar ingår att bedöma vilka medicinska undersökningar som behöver göras vid uppföljningen för att säkerställa att patientens läkemedelsbehandling är ändamålsenlig och säker.

En möjlighet att påvisa intag av alkohol och narkotika är användning av medicinska test, t.ex. urin-, blod- och salivprov. Medicinska test omfattar provtagning med efterföljande analytisk undersökning. Det är avgörande att resultaten av proverna är tillförlitliga för att t.ex. kunna utgöra underlag för diagnostik och behandlingsuppföljning. Socialstyrelsen publicerade 2019 en uppdaterad version av de Nationella riktlinjerna för vård och stöd vid missbruk och beroende som innehåller rekommendationer om användning av bedömningsinstrument och medicinska tester för att identifiera och påvisa intag av alkohol och narkotika.⁷

Av riktlinjerna framgår att det är viktigt att provtagningen för narkotika i urin utförs under kvalitetssäkrade förhållanden. Att säkerställa att personen inte kan manipulera provet torde ingå i kvalitetssäkringen. Huruvida det bör ske genom att provtagningen övervakas eller om det kan säkerställas genom att andra åtgärder vidtas framgår inte av riktlinjerna.

Eftersom all vård och behandling är frivillig och vårdgivaren måste tillvarata patientsäkerhetsaspekten kan en övervakad provtagning vara en förutsättning för att ge en viss vård och behandling. Om patienten då avvisar en frivillig övervakning av provtagningen kan vårdgivaren tvingas ta tillbaka sitt erbjudande om en viss vård.

3. Motivering av beslutet

Kamerabevakning som träffar en identifierbar person eller någon annan personuppgift innebär typiskt sett att det sker en personuppgiftsbehandling. Om och i vilken utsträckning det är tillåtet att kamerabevaka regleras i dataskyddsförordningen och kamerabevakningslagen.

3.1 Dataskyddsförordningen och kamerabevakningslagen är tillämpliga

Dataskyddsförordningen ska enligt artikel 2.1 tillämpas på behandling av personuppgifter som helt eller delvis företas på automatisk väg. Av artikel 4.1 i dataskyddsförordningen framgår att varje upplysning som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person är en personuppgift. Enligt artikel 4.2 avses med behandling en åtgärd eller kombination av åtgärder beträffande personuppgifter, till exempel insamling, registrering, lagring, läsning och radering.

Av utredningen framgår att Laro Lejon Gruppen AB:s bevakningskamera fångar identifierbara personer och att dataskyddsförordningens bestämmelser därmed gäller avseende aktuell personuppgiftsbehandling.

⁷ <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/nationella-riktlinjer/2019-1-16.pdf>

Kamerabevakningslagen är en kompletterande lag i förhållande till dataskyddsförordningen. Av 3 § 1 kamerabevakningslagen framgår att med kamerabevakning avses en tv-kamera, ett annat optisk-elektroniskt instrument eller en därmed jämförbar utrustning som, utan att manövreras på platsen, används på ett sådant sätt som innebär varaktig eller regelbundet upprepade personbevakning.

Den aktuella kamerabevakningen manövreras inte på platsen och innebär en regelbundet upprepade personbevakning av patienter. IMY bedömer att kamerabevakningslagen därmed är tillämplig på den aktuella bevakningen.

3.2 Personuppgiftsansvar

Med personuppgiftsansvarig avses, enligt artikel 4.7 i dataskyddsförordningen, den fysiska eller juridiska person som, ensamt eller tillsammans med andra, bestämmer ändamålen och medlen för behandlingen av personuppgifter. Om ändamålen och medlen för behandlingen bestäms av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt kan det dock i lagstiftningen regleras vem som är personuppgiftsansvarig. Så sker ofta i så kallade registerförfattningar.

3.2.1 Nationella regler om hälso- och sjukvård

Hälso- och sjukvårdens uppdrag regleras i bland annat hälso- och sjukvårdslagen. Åtgärder för att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador definieras som hälso- och sjukvård enligt 2 kap. 1 § HSL. Med huvudman avses den region eller den kommun som enligt lagen ansvarar för att erbjuda hälso- och sjukvård till befolkningen i regionen eller kommunen. Inom en huvudmans geografiska område kan en eller flera vårdgivare bedriva verksamhet, vilket framgår av 2 kap. 2 § HSL. Med vårdgivare avses enligt 2 kap. 3 § HSL statlig myndighet, region, kommun, annan juridisk person eller enskild näringsidkare som bedriver hälso- och sjukvårdsverksamhet.

Inom hälso- och sjukvården kompletteras dataskyddsförordningen bland annat av patientdatalagen (2008:355), PDL, som innehåller bestämmelser bland annat om vem som är personuppgiftsansvarig, om skyldigheten att föra patientjournal och om tillåtna ändamål för behandling av personuppgifter. Enligt 1 kap. 3 § PDL omfattar PDL:s tillämpningsområde verksamhet som avses i bland annat hälso- och sjukvårdslagen, HSL. Enligt 2 kap. 6 § 1 stycket PDL är en vårdgivare personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som vårdgivaren utför.

3.2.2. Är Laro Lejon Gruppen AB personuppgiftsansvarig för aktuell kamerabevakning?

Laro Lejon Gruppen AB har uppgett att bolaget är vårdgivare enligt definitionen i 2 kap. 1 och 3 §§ hälso- och sjukvårdslagen och personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som sker genom kamerabevakningen i verksamhetens toaletter som används vid provtagning på deras klinik på Amiralsgatan 81 i Malmö. IMY anser att detta vinner stöd i utredningen och bedömer därför att Laro Lejon Gruppen AB är personuppgiftsansvarig vårdgivare enligt 2 kap. 6 § första stycket PDL för den aktuella personuppgiftsbehandlingen.

3.3 Har Laro Lejon Gruppen AB rättslig grund för att behandla personuppgifter om patienter genom kamerabevakning?

När en vårdgivare behandlar personuppgifter för hälso- och sjukvårdsändamål är det främst artikel 6.1 c eller artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen som utgör rättslig grund för behandlingen. För att dessa bestämmelser ska vara tillämpliga krävs att behandlingen ska vara nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som framgår av lag (art. 6.1 c) eller att behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse (art. 6.1 e). Enligt artikel 6.3 ska den grund för behandlingen som anges i artiklarna 6.1 c och e fastställas i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. Det innebär att om en vårdgivares behandling av personuppgifter är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse eller utföra en uppgift av allmänt intresse, så krävs för att behandlingen ska vara laglig att den rättsliga förpliktelsen eller uppgiften av allmänt intresse regleras i nationell rätt (eller i unionsrätten).

3.3.1 Fastställelse i nationell rätt

Rättslig förpliktelse enligt artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen kan inte utgöra en rättslig grund för behandling av personuppgifter om bestämmelsen den är baserad på är för svepande och ger den personuppgiftsansvarige en alltför stor handlingsfrihet i fråga om hur den ska uppfyllas.⁸ Vilken grad av tydlighet och precision som krävs i fråga om den rättsliga grunden för att en viss behandling av personuppgifter ska anses vara nödvändig måste bedömas från fall till fall, utifrån behandlingens och verksamhetens karaktär. En behandling av personuppgifter som inte utgör någon egentlig kränkning av den personliga integriteten kan ske med stöd av en rättslig grund som är allmänt hållen. Ett mer kännbart intrång kräver att den rättsliga grunden är mer preciserad och därmed gör intrånget förutsebart.⁹ Rättslig förpliktelse enligt artikel 6.1 c är i detta sammanhang inte en tillämplig rättslig grund eftersom det inte finns en tillräckligt tydlig och precis bestämmelse som förpliktigar Laro Lejon Gruppen AB att, enligt artikel 6.1 c, bedriva kamerabevakning vid urinprovtagningarna, vilket är en mycket känslig typ av personuppgiftsbehandling. Den aktuella behandlingen kan därmed inte stödjas på artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen.

IMY har därefter att pröva om den rättsliga grunden för Laro Lejon Gruppen AB:s behandling av personuppgifter om patienter är en uppgift av allmänt intresse enligt artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen. Som angetts ovan krävs enligt artikel 6.3 även för artikel 6.1 e (uppgift av allmänt intresse) att grunden för behandlingen är fastställd i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av.

Enligt 2 kap. 4 § första stycket 1 och 2 PDL får en vårdgivare behandla personuppgifter inom hälso- och sjukvården om det behövs för att fullgöra skyldigheten att föra patientjournal och upprätta annan dokumentation som behövs i och för vården av patienter samt för administration som rör patienter och som syftar till att ge vård i enskilda fall eller som annars föranleds av vård i enskilda fall. Dessa ändamål med behandling av personuppgifter tar sikte på den individinriktade patientverksamheten.¹⁰

⁸ Jfr SOU 2017:39 s. 114 f., Artikel 29-gruppens yttrande 6/2014, WP 217, s. 20 f. och Förvaltningsrätten i Stockholms dom 2020-06-17 i mål nr 9379-19 och 9408-19.

⁹ Prop. 2017/18:105 s. 51.

¹⁰ Prop. 2007/08:126 s. 228.

IMY konstaterar att den aktuella läkemedelsbehandlingen kan leda till allvarliga, och i vissa fall livsfarliga, biverkningar vid kombination med andra mediciner, droger och eller alkohol. Det har inte framkommit annat än att kamerabevakningen har skett för att säkerställa patientsäkerheten i den individinriktade patientverksamheten hos Laro Lejon Gruppen AB. IMY bedömer därför att ändamålen i 2 kap. 4 § första stycket 1 och 2 PDL är tillräckligt tydliga och förutsebara.

3.3.2 Nödvändighet och proportionalitet

För att bestämmelsen ska kunna ligga till grund för den aktuella personuppgiftsbehandlingen krävs vidare, enligt artikel 6.3 i dataskyddsförordningen, att den är proportionerlig mot det legitima mål som eftersträvas. Kravet på proportionalitet i artikel 6.3, enligt ordalydelsen, tar sikte på utformningen av den nationella lagstiftningen som ska ligga till grund för behandlingen, dvs. i det här fallet 2 kap. 4 § första stycket 1 och 2 PDL. Det är dock inte möjligt att enbart utifrån denna bestämmelse göra en fullständig bedömning av om kravet på proportionalitet är uppfyllt. Av EU-domstolens praxis följer att den närmare bedömningen av kravet på proportionalitet kan ske utifrån omständigheterna kring den faktiska personuppgiftsbehandlingen.¹¹

Prövningen av nödvändighet och proportionalitet i artikel 6.1 e och 6.3 i dataskyddsförordningen är nära förknippad med principen om uppgiftsminimering enligt artikel 5.1 c som innebär att personuppgifter som samlas in ska vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas.

IMY konstaterar att läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende ordinerar enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd¹² av läkare och ska följa en planering. För att vården ska vara patientsäker och kunna fortgå enligt planeringen är det, enligt Socialstyrelsen, viktigt att patientens drogfrihet följs upp kontinuerligt. IMY:s utredning visar att en övervakad provtagning kan vara en förutsättning för att säkerställa att urinproverna håller en god kvalitet och inte har manipulerats, i syfte att skydda patientens liv och hälsa i samband med den aktuella vården. Mot bakgrund av de allvarliga risker som kan förekomma vid nu aktuell behandling väger patientsäkerhetsaspekten enligt IMY:s mening därför tungt vid bedömningen av huruvida kamerabevakningen kan anses vara nödvändig och proportionerlig. Av Socialstyrelsens yttrande framgår att erbjudandet om vård kan behöva återtas av vårdgivaren om patienten avvisar en frivillig övervakning av provtagningen.

Utredningen visar att alternativet till kamerabevakning under provtagning är att personal befinner sig nära patienten vid provtagningssituationen. Det finns således ett alternativ till kamerabevakningen som inte medför att patienten hamnar i ett sämre läge gällande möjligheten att få den vård som läkaren har ordinerat. I Laro Lejon Gruppen AB:s yttrande anges att patienter föredrar att sjuksköterskan övervakar provtagningen genom en kamera istället för att befinna sig inne i toaletten med patienten. IMY anser att patientens inställning till hur vården ska genomföras och möjlighet att välja bort kamerabevakningen ska vägas in i bedömningen av om behandlingen kan anses proportionerlig. Det framgår vidare inte av IMY:s utredning att det skulle finnas några rimliga alternativa metoder att kontrollera drogfriheten hos patienten än de två alternativ som vårdgivaren har angett, dvs. genom kamerabevakning eller fysisk närvaro av personal.

¹¹ EU-domstolens dom Norra Stockholms Bygg AB, C-268/21, EU:C:2023:145, punkt 54-59.

¹² 4 kap. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende (HSLF-FS 2016:1).

Den aktuella kamerabevakningen sker i realtid, dvs. inte genom inspelning, under den tid och på den plats där provtagningen sker, vilket talar för att fler personuppgifter än nödvändigt inte behandlas i enlighet med principen om uppgiftsminimering i artikel 5.1 c i dataskyddsförordningen. IMY bedömer utifrån dessa omständigheter sammantaget att den aktuella kamerabevakningen har varit nödvändig och proportionerlig.

Sammanfattningsvis anser IMY att Laro Lejon Gruppen AB har haft rättslig grund i artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen för den aktuella kamerabevakningen samt att denna varit nödvändig och proportionerlig, med nationell fastställelse enligt artikel 6.3 i förordningen i 2 kap. 4 § första stycket 1 och 2 PDL. Vidare bedömer IMY att kamerabevakningen i nu aktuellt fall är nödvändig och proportionerlig för den dokumentation som behövs i och för vården av patienter, för att säkerställa en säker vård med potentiellt höga risker.

3.3.3. Känsliga personuppgifter

Definitionen av personuppgifter om hälsa är bred. Av artikel 4.15 i dataskyddsförordningen framgår att det är personuppgifter som rör en fysisk persons fysiska eller psykiska hälsa, inbegripet tillhandahållande av hälso- och sjukvårdstjänster, vilka ger information om dennes hälsostatus. Personuppgifter om hälsa innefattar alla de uppgifter som hänför sig till en registrerad persons hälsotillstånd som ger information om den registrerades fysiska hälsotillstånd. Det innefattar uppgifter som härrör från tester eller undersökning av en kroppsdel eller kroppssubstans, däribland genetiska uppgifter och biologiska prov, och andra uppgifter om exempelvis sjukdom, funktionshinder, sjukdomsrisk, sjukdomshistoria, klinisk behandling eller den registrerades fysiologiska eller biomedicinska tillstånd, oberoende av källan, exempelvis från en läkare, annan sjukvårdspersonal, ett sjukhus eller en medicinteknisk produkt.¹³ IMY bedömer att de personuppgifter om patienter i en provtagningssituation som behandlas genom kamerabevakningen i detta fall, innefattar personuppgifter om hälsa.

En vårdgivare behöver behandla uppgifter om hälsa och ibland även andra särskilda kategorier av personuppgifter enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen, vilka brukar benämnas känsliga personuppgifter. Eftersom utgångspunkten enligt artikel 9.1 är att det är förbjudet att behandla känsliga personuppgifter, måste vårdgivaren ha stöd i något av de undantag som finns från förbudet, vilka framgår av artikel 9.2. För hälso- och sjukvård finns ett undantag i artikel 9.2 h¹⁴ som är tillämpligt under förutsättning att det finns en lagreglerad tystnadsplikt enligt artikel 9.3. För svensk privat hälso- och sjukvård regleras tystnadsplikten i 6 kap. 12–15 §§ PSL.

IMY konstaterar att utredningen visar att bolaget har bedrivit kamerabevakningen som ett led i individinriktad patientverksamhet. Av utredningen framgår att kamerabevakningen har skötts av sjuksköterskor på mottagningen, vilka lyder under tystnadsplikten i 6 kap. 12–15 §§ PSL.

Sammanfattningsvis bedömer IMY att det är regleringen i artikel 9.2 h och artikel 9.3 i dataskyddsförordningen och 2 kap. 4 § 1 stycket 1 och 2 PDL tillsammans med 6 kap.

¹³ Skäl 35 till dataskyddsförordningen.

¹⁴ I artikel 9.2 h anges följande. Behandlingen är nödvändig av skäl som hör samman med förebyggande hälso- och sjukvård och yrkesmedicin, bedömningen av en arbetstagares arbetskapacitet, medicinska diagnoser, tillhandahållande av hälso- och sjukvård, behandling, social omsorg eller förvaltning av hälso- och sjukvårdstjänster och social omsorg och av deras system, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt eller enligt avtal med yrkesverksamma på hälsoområdet och under förutsättning att de villkor och skyddsåtgärder som avses i punkt 3 är uppfyllda.

12–15 §§ PSL som utgör det rättsliga stödet för den aktuella behandlingen av känsliga personuppgifter.¹⁵

3.4 Har Laro Lejon Gruppen AB uppfyllt kravet på upplysning om kamerabevakningen?

I 15 § kamerabevakningslagen uppställs ett krav på att upplysning om kamerabevakning ska lämnas genom tydlig skyltning eller på något annat verksamt sätt. Bestämmelsen avser information om användningen av kamerabevakningsutrustning och inte den behandling av personuppgifter som bevakningen innebär.¹⁶

Av utredningen i ärendet framgår att bolaget har en skylt på toalettdörren med en bild på en kamera och text "camera surveillance" samt att patienterna har skrivit under en blankett där viss information om kamerabevakningen framgår. IMY bedömer att bolaget, sammantaget genom skylten och informationen på blanketten, har lämnat upplysning om bevakningen innan det bevakade området beträds och därigenom uppfyllt upplysningskravet i 15 § kamerabevakningslagen.

3.5 Sammanfattande bedömning

IMY har utrett om Laro Lejon Gruppen AB har haft rättslig grund i dataskyddsregleringen för sin kamerabevakning i det aktuella fallet, om det finns stöd för behandling av känsliga personuppgifter samt om bolaget har tillgodosett de registrerades rätt till upplysning om kamerabevakningen enligt kamerabevakningslagen.

IMY konstaterar att det inte framgår av utredningen i ärendet att Laro Lejon Gruppen AB brister i efterlevnaden av dataskyddsförordningen eller kamerabevakningslagen på det sätt som utretts inom ramen för den aktuella tillsynen.

Ärendet ska därför avslutas.

Detta beslut har fattats av enhetschefen Jenny Bård efter föredragning av juristen Karolina Haeggström. I handläggningen har avdelningsdirektören Suzanne Isberg och enhetschefen Linn Sandmark deltagit.

Jenny Bård

Kopia till
Socialstyrelsen

¹⁵ Se prop. 2017/18:105 s. 58 och 94 samt prop. 2017/18:171 s. 105.

¹⁶ Prop. 2017/18:231 s. 87 ff. Frågan om vilken information som ska lämnas om den personuppgiftsbehandling som kamerabevakningen innebär, t.ex. uppgift om vem som bedriver kamerabevakningen, bör däremot i stället styras av bestämmelser i dataskyddsförordningen och annan tillämplig personuppgiftslagstiftning och patientdatalagen. IMY har dock inte granskat vilken information som lämnats, se avgränsning.

Hur man överklagar

Om ni vill överklaga beslutet ska ni skriva till IMY. Ange i skrivelsen vilket beslut ni överklagar och den ändring som ni begär. Överklagandet ska ha kommit in till IMY senast tre veckor från den dag ni fick del av beslutet. Om ni är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha kommit in inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades. Om överklagandet har kommit in i tid sänder IMY det vidare till Förvaltningsrätten i Stockholm för prövning.

Ni kan e-posta överklagandet till IMY om det inte innehåller några integritetskänsliga personuppgifter eller uppgifter som kan omfattas av sekretess. Myndighetens kontaktuppgifter framgår av beslutets första sida.